

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Evidenčna številka: VS1016039

Datum odločbe: 15.03.2017

Opravitna številka II.stopnje: Sodba UPRS (zunanji oddelek v Celju) IV U 53/2016

Senat: Brigita Domjan Pavlin (preds.), mag. Tatjana Steinman (poroč.), dr. Erik Kerševan

Področje: UPRAVNI SPOR - ODVETNIŠTVO - BREZPLAČNA PRAVNA POMOČ

Institut: dovoljenost revizije - odvetniški stroški zastopanja - polovično plačilo za storitve - pomembno pravno vprašanje - brezplačna pravna pomoč - upravičenci do brezplačne pravne pomoči - načelo enakosti pred zakonom - načelo enakega varstva pravic - pomembno pravno vprašanje ni konkretizirano

Zveza: ZUS-1 člen 83, 83/2-2. ZOdv člen 17, 17/5. URS člen 2, 14, 14/2, 22, 74, 74/1, 137.

Jedro

Trditveno in dokazno breme za izpolnjevanje pogojev za dovoljenost revizije je na revidentu.

Revident se neutemeljeno sklicuje na kršitev načela enakosti pred zakonom in načela enakega varstva pravic na škodo upravičencev do brezplačne pravne pomoči, saj s tem ne varuje svojih pravic, pravnih koristi oziroma pravnega položaja, ki bi mu bili kršeni v obravnavanem postopku.

Zastavljeno vprašanje tudi ni pomembno z vidika zatrjevane kršitve načela svobodne gospodarske pobude, saj revident kršitve ne obrazloži oziroma je ne konkretizira glede na okoliščine obravnavanega primera.

Načelo enakosti pred zakonom zakonodajalca zavezuje, da enaka razmerja in položaja ureja enako ter različna različno. Ureditev, na podlagi kateri temelji izpodbijana odločitev, odvetnike, ki se sami prostovoljno odločijo za izvajanje storitev brezplačne pravne pomoči ne obravnava različno. Vsi so upravičeni do enakega plačila za te storitve, ne glede na to, ali so odvetniki "začetniki" ali že "uveljavljeni" odvetniki. Vrhovno sodišče poleg tega pripominja, da so odvetniki, ki delujejo v okviru brezplačne pravne pomoči, v primerjavi z odvetniki, ki si stranke (po)iščejo na trgu, z vidika plačila za svoje storitve glede bistvene okoliščine v različnih položajih.

Izrek

I. Revizija se zavrže.

II. Tožeča stranka sama trpi svoje stroške revizijskega postopka.

Obrazložitev

1. Z izpodbijano sodbo je sodišče prve stopnje na podlagi prvega odstavka 63. člena Zakona o upravnem sporu (v nadaljevanju ZUS-1) kot neutemeljeno zavrnilo tožnikovo tožbo zoper sklep Delovnega sodišča v Celju, št. Bpp 113/2015 z dne 16. 3. 2016 (I. točka izreka), s katerim je bilo odločeno, da se tožniku priznajo stroški zastopanja v zadevi Pd 287/2015 Delovnega sodišča v Mariboru, v višini 1.114,47 EUR in se nakažejo na tam navedeni račun. Sodišče prve stopnje je na podlagi drugega odstavka 19. člena ZUS-1 in prvega odstavka 200. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP) v zvezi s prvim odstavkom 22. člena ZUS-1 predlog za stransko intervencijo Odvetniške zbornice Slovenije zavrnilo (II. točka izreka) in na podlagi četrtega odstavka 25. člena ZUS-1 zavrnilo tudi zahtevo za povrnitev stroškov postopka (III. točka izreka).

2. Zoper pravnomočno sodbo sodišča prve stopnje je tožnik (v nadaljevanju revident) vložil revizijo, katere dovoljenost utemeljuje po 2. točki drugega odstavka 83. člena ZUS-1. Kot pomembno pravno vprašanje izpostavlja "vprašanje samo polovičnega plačila odvetnikov za storitve, ki jih izvajajo na podlagi Zakona o brezplačni pravni pomoči (v nadaljevanju ZBPP)". Navaja, da je odločitev Delovnega sodišča v Celju, ki sicer temelji na petem odstavku 17. člena Zakona o odvetništvu (v nadaljevanju ZOdv) v nasprotju s splošnimi načeli pravičnosti, enakosti in ustavnimi načeli. Uveljavlja kršitve pravic iz 2., 14., 22. in 74. člena Ustave RS. Navaja, da zakonska ureditev in posledično odločitev postavlja odvetnika, ki izvaja brezplačno pravno pomoč, v neenakopraven položaj z drugimi odvetniki, saj za delo ne prejme pravičnega plačila, ampak pol manjšega. Sporna določba krši tudi načelo enakopravnosti na račun uporabnikov brezplačne pravne pomoči, saj bodo tisti, ki si odvetnikov ne morejo privoščiti zaradi šibkejšega socialnega položaja, zastopani po odvetnikih, ki so plačani samo polovično, torej slabo; trud odvetnikov, ki so plačani slabo, pa ne dosega truda odvetnikov, ki so plačani dvakrat več. Država tako ne omogoča enakosti orožij prosilcem brezplačne pravne pomoči. Iz enakega razloga je prejemnikom brezplačne pravne pomoči kršeno tudi načelo enakega varstva pravic. Ustavno načelo svobodne gospodarske pobude pa je kršeno s tem, ker so odvetniki, ki skušajo preživeti tako, da so na listi izvajalcev storitev za brezplačno pravno pomoč oziroma zastopanje po uradni dolžnosti, neupravičeno diskriminirani v primerjavi z že uveljavljenimi odvetniki, ki jim takšnih strank ni treba jemati. Odvetnik, ki dela za prosilce brezplačne pravne pomoči, mora delati dvakrat več, da doseže enak rezultat, kar je nesprejemljivo in v našem vrednotnem sistemu neustavno. Predlaga, naj Vrhovno sodišče revizijo dovoli in razveljavi izpodbijano sodbo ter tožbi v celoti ugotovi ter odloči o povrnitvi stroškov, podrejeno pa, naj postopek prekine in sproži postopek ugotavljanja ustavnosti spornega petega odstavka 17. člena ZOdv. Priglaša stroške revizijskega postopka.

K I. točki izreka:

3. Revizija ni dovoljena.

4. Po drugem odstavku 83. člena ZUS-1 je revizija dovoljena, če je izpolnjen eden izmed tam navedenih pogojev za njeno dovoljenost. Po ustaljeni upravnosodni praksi Vrhovnega sodišča je tako trditveno kot dokazno breme o izpolnjevanju pogojev za dovoljenost revizije na strani revidenta, saj revizije po uradni dolžnosti ni mogoče dovoliti. Vrhovno sodišče glede na značilnost tega pravnega sredstva ter svoj položaj in temeljno funkcijo v sodnem sistemu svojih odločitev o tem, da revizija ni dovoljena, podrobneje ne obrazlaga (razlogi za to so pojasnjeni že v sodbi X Ips 420/2014 z dne 2. 12. 2015).

5. Po 2. točki drugega odstavka 83. člena ZUS-1 je revizija dovoljena, če gre po vsebini zadeve za odločitev o pomembnem pravnem vprašanju, Vrhovno sodišče pa o tem še ni odločalo. Na kakšen način mora biti pomembno pravno vprašanje izpostavljeno in kakšne so zahteve za to, da se upošteva kot izpolnjevanje

omenjenega pogoja, izhaja iz ustaljene prakse Vrhovnega sodišča (npr. sklepi X Ips 286/2008 z dne 19. 6. 2008, X Ips 189/2009 z dne 4. 6. 2009, X Ips 423/2012 z dne 29. 11. 2012, X Ips 302/2013 z dne 13. 2. 2014). Med drugim mora revident natančno in konkretno navesti sporno pravno vprašanje in pravno pravilo, ki naj bi bilo prekršeno, okoliščine, ki kažejo na njegovo pomembnost, ter na kratko obrazložiti, zakaj je sodišče prve stopnje to vprašanje rešilo nezakonito.

6. Revident kot pomembno pravno vprašanje izpostavlja: "Vprašanje samo polovičnega plačila odvetnikov za storitve, ki jih izvajajo na podlagi ZBPP, ki je pomembno pravno in ustavnopravno vprašanje, ker se odloča o enakopravnosti tako odvetnikov kot koristnikov brezplačne pravne pomoči oziroma se odloča o enakopravnem položaju revnih strank v primerjavi s stranko, ki si odvetnika lahko plača sama ter o svobodni gospodarski iniciativi odvetnikov ter pravice države, ali lahko sprejme tako neustaven predpis, da v luči dnevno političnih potreb diktira, komu bo plačala koliko za opravljeno storitev, za katero pa sicer velja tarifa, ki je država ne upošteva."

7. Navedeno vprašanje je v nasprotju z zahtevami iz 5. točke obrazložitve tega sklepa, ker je v delu nepomembno glede na vsebino obravnavane zadeve, v delu pa je nanj mogoče odgovoriti na podlagi stališč ustaljene ustavnosodne prakse. Zato ne izpolnjuje pogoja za dovoljenost revizije iz 2. točke drugega odstavka 83. člena ZUS-1.

8. Revident se neutemeljeno sklicuje na kršitev načela enakosti pred zakonom (drugi odstavek 14. člena Ustave RS) in načela enakega varstva pravic (22. člen Ustave RS) na škodo upravičencev do brezplačne pravne pomoči, saj s tem ne varuje svojih pravic, pravnih koristi oziroma pravnega položaja, ki bi mu bili kršeni v obravnavanem postopku. Navedeno pa je pogoj za presojo zatrjevanih kršitev.(1)

9. Revizijskih trditev (podčrtanih in večkrat ponovljenih), da "bodo reveži, ki si odvetnikov ne morejo privoščiti zaradi šibkega socialnega položaja, zastopani po odvetnikih, ki so plačani samo polovično, torej slabo; trud odvetnikov, ki so plačani slabo, pa ne dosega truda odvetnikov, ki so plačani dvakrat več, " zato v obravnavanem primeru ni mogoče obravnavati, obenem pa jih tudi ni mogoče enostavno spregledati. Kolikor iz revizije izhaja, da je kvaliteta odvetniške storitve, ki je opravljena v okviru dodeljene brezplačne pravne pomoči (vključno z revidentovo v obravnavanem primeru) a priori nižja izključno zaradi nižjega plačila zanjo, je to nesprejemljivo. Takšno ravnanje je po presoji Vrhovnega sodišča neetično ter tudi zakonsko(2) in ustavno sporno, saj ne pritiče vlogi odvetnikov, ki jo imajo v pravni državi (2. člen Ustave RS) in z vidika tega, da jih Ustava RS opredeljuje kot del pravosodja (137. člen Ustave RS).(3)

10. Zastavljeno vprašanje tudi ni pomembno z vidika zatrjevanе kršitve načela svobodne gospodarske pobude (prvi odstavek 74. člena Ustave RS), saj revident kršitve ne obrazloži oziroma je ne konkretizira glede na okoliščine obravnavanega primera. V zadnjem odstavku na četrti strani revizije sicer navaja, da so "odvetniki, ki skušajo preživeti tako, da jemljejo stranke z brezplačno pravno pomočjo oziroma so na listi izvajalcev storitev za brezplačno pravno pomoč pri svoji gospodarski dejavnosti neupravičeno diskriminirani v primerjavi z že uveljavljenimi odvetniki, ki jim takšnih strank ni treba jemati," vendar s tem po vsebini očitno ne utemeljuje kršitve omenjene ustavne pravice.

11. V zvezi z zatrjevano kršitvijo načela enakosti med odvetniki (ker so odvetniki, ki izvajajo storitve brezplačne pravne pomoči, v primerjavi z drugimi odvetniki plačani polovico manj oziroma so odvetniki začetniki, ki skušajo preživeti tako, da jemljejo stranke z brezplačno pravno pomočjo oziroma so na listi izvajalcev storitev za brezplačno pravno pomoč pri svoji gospodarski dejavnosti neupravičeno diskriminirani v primerjavi z že uveljavljenimi odvetniki, ki jim takšnih strank ni treba jemati) Vrhovno sodišče opozarja na

ustaljeno ustavnosodno prakso, da načelo enakosti pred zakonom (drugi odstavek 14. člena Ustave RS) zakonodajalca zavezuje, da enaka razmerja in položaje ureja enako ter različna različno(4). Ureditev, na kateri temelji izpodbijana odločitev, odvetnikov, ki se sami prostovoljno odločijo za izvajanje storitev brezplačne pravne pomoči (tako kot se je tudi revident v obravnavanem primeru), ne obravnava različno. Vsi so upravičeni do enakega plačila za te storitve, ne glede na to, ali so odvetniki "začetniki" ali že "uveljavljeni" odvetniki. Okoliščine, na katere se revident s tem v zvezi sklicuje, se nanašajo zgolj na dejanski (in ne pravni) položaj odvetnikov "začetnikov", pri čemer pa revident niti ne navaja, da bi bil sam odvetnik "začetnik". Vrhovno sodišče poleg tega pripominja, da so odvetniki, ki delujejo v okviru brezplačne pravne pomoči, v primerjavi z odvetniki, ki si stranke (po)iščejo na trgu, z vidika plačila za svoje storitve v različnih položajih glede bistvene okoliščine. Prvi imajo zagotovljene stranke in plačilo, drugi pa si morajo prizadevati za pridobitev strank, poleg tega so lahko v negotovosti glede plačila(5). Iz načela enakosti pred zakonom pa ne izhaja zahteva po enakem obravnavanju različnih položajev.

12. Do preostalih revizijskih navedb se Vrhovno sodišče ne opredeljuje, ker s tem v zvezi revident ni izpostavil pomembnega pravnega vprašanja, kot se to od njega zahteva (glej 5. in 6. točko obrazložitve tega sklepa).

13. Čeprav revident navaja, da izpodbija odločbo sodišče prve stopnje v celoti, torej tudi II. točko izreka, ki se nanaša na zavrnjen predlog za stransko intervencijo Odvetniške zbornice Slovenije, iz revizije izhaja, da dejansko izpodbija samo I. in z njo povezano III. točko izreka. V tem obsegu pa je Vrhovno sodišče presojo dovoljenosti revizije opravilo.

14. Ker uveljavljani pogoji za dovoljenost revizije niso izkazani, je Vrhovno sodišče revizijo kot nedovoljeno zavrglo na podlagi 89. člena ZUS-1.

K II. točki izreka:

15. Revident z revizijo ni uspel, zato sam trpi svoje stroške revizijskega postopka (prvi odstavek 165. člena in prvi odstavek 154. člena ZPP v zvezi s prvim odstavkom 22. člena ZUS-1).

(1) Tudi za pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti velja, da jo lahko da, kdor izkaže svoj pravni interes (prvi odstavek 24. člena ZUstS). Po drugem odstavku navedenega člena je pravni interes podan, če predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnik predlaga, neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj. Če pobudnik za vložitev pobude ne izkaže pravnega interesa, Ustavno sodišče pobudo zavrže. Glej na primer sklep Ustavnega sodišča, št. U-I-130/15 z dne 19. 11. 2015.

(2) Pri zastopanju stranke je odvetnik dolžan ravnati vestno, pošteno, skrbno ter po načelih odvetniške poklicne etike (drugi odstavek 11. člena ZOdv).

(3) Tako izrecno tudi Ustavno sodišče v odločbi U-II-1/09 z dne 5. 5. 2009, 15. točka obrazložitve.

(4) Glej na primer U-I-279/04 z dne 15. 12. 2005.

(5) Glej predloga zakona o dopolnitvah Zakona o odvetništvu (ZOdv-D) z dne 4. 12. 2014.

Datum zadnje spremembe: 05.05.2017